

K šedesátým narozeninám profesora JUDra Josefa Vančury.

Prof. Dr. Jan V á ž n ý.

Jsou-li šedesáté narozeniny významných lidí usuelní připomínkou k vzpomínkám na vykonané dílo a k projevům vědeckosti, jest nám zvláště milou povinností, použití příležitosti nedávných šedesátých narozenin profesora římského práva na Karlově universitě dra Josefa Vančury, abychom vzpomněli velkého významu jubilantova a vyslovili mu své díky.

Jsou to tisíce a tisíce českých právníků, kteří vzpomínají jubilanta jako učitele. Vančura, pokud vím, nezasáhl do diskusí ohledně reformy právnických studií; jeho přednášky však samy byly strhující apologií římského práva, jako vědecké discipliny, nepostradatelné pro vyškolení praktického právníka. Začátečnickům byly velmi cennými stále praktické příklady, jimiž Vančura doprovázel abstraktní normu. Dovedl jedinečným způsobem ukázati lapidárnost starých římských řeholí, logickou stavbu struktury právních institutů, a stejně změny, jež nesla s sebou staletí právního vývoje. Při tom byly jeho přednášky neobyčejně jasné a stylisticky dokonalé, vzácná to vlastnost, kterou vtiskl i své učebnici římského práva. Škoda, že prof. Vančura předčasně z důvodů zdravotních přerušil svou učitelskou činnost na právnické fakultě, vstoupiv minulého roku do pense, a ponechav si pouze místopředsednictví při historickoprávních zkouškách.

Stejně čestné místo náleží Vančurovi jako vědci. A jestli Vančura považoval za nutné oddechnouti si od námah úřadu učitelského, — a uvážíme-li, že jubilant zastával v posledních letech sám celý obor romanistický při obrovském počtu pražských posluchačů práv, pochopíme únavu, z toho vzešlou —, doufáme pevně, že na poli vědeckého badání dočkáme se ještě dalšího. O Vančurově učebnici Úvod do studia soukr. práva římského, Praha 1923, se stala již zmínka. Náleží-li Heyrovského systému práva římského sláva první české učebnice romanistické, kterou stále oceňujeme pro její logickou sevřenost a juristickou vyváženost, pro její vypracování do bohatých podrobností, má Vančurova učebnice svoje typické přednosti v jasnosti výkladů a poutající přirozenosti mluvy, ve šťastném pokusu o revisi české právní terminologie, v mnohých originelních přínosech v systematickém zpracování látky, prozrazujíc veskrze individualitu autorovu.

Badatelská činnost Vančurova zaujímá velmi široké pole

a dotýká se nejen římského práva samého, ale i vědeckých disciplin sousedních. Dogmatice práva římského naleží myšlenkově bohatý a na originelních konstrukcích založený spis o praelegátu (1902). Ostatně jako právní dogmatik strhující síly argumentů a neobyčejně invence vystupuje Vančura ve všech svých pracích. Ale nespokojuje se s právní dogmatikou. Vábí jej zvláště studium vzniku a nejstaršího vývoje různých institutů, při čemž neleká se na této tak nejisté půdě problémů nejtěžších. Tak studuje právní strukturu a funkci starořímského nexa (Sborník věd právních a státních. V, 1904), vnáší nové světlo do temné otázky vzniku a prvního vývoje římských kondikcí originelní hypotesou, že šlo tu původně o žaloby poddaného obyvatelstva provincií z obohacení římských magistrátů (Sborník XII, 1911), nově kriticky zkoumá a vlastní duchaplnou konstrukcí obohacuje nauku o starořímském ručení evikčním (Poeta Heyrovského, 1922). Tohoto směru jest také spis o usucapio pro herede.

Druhým polem Vančurovy badatelské práce jest římská historie vůbec. Zde lákají jej zvláště agrární poměry římské, a výsledkem tohoto badání jest velkolepé dílo o agrárním právu římské republiky (1908) a obsáhlé pojednání *Leges agrariae* v *Realenzyklopädie*, Pauly-Wissowa-Kroll XII.

Dalším vědeckým oborem Vančurovým jest právní papyrologie. Že i v tomto oboru opatřil si Vančura záhy nevšední znalost materiálu a potřebnou znalost technickou, nepřekvapuje při jeho houževnaté pili. Již to jest velmi záslužné, že se tu dostalo českému čtenáři bohatých informací o překvapujících výsledcích této nové discipliny, a stačí uvést témata některých publikací jubilantových z tohoto oboru: *Pozemkové knihy ve starém Egyptě* (Sborník XIII, 1913), *Exekuční listiny dle práva papyrů* (1915) a j., aby bylo viděti významnost této práce. Avšak Vančura nespokojil se ani tu jen systematickým zpracováním výsledků nového badání; nejen, že se staví kriticky vůči vědeckým výsledkům papyrologů, ale přispívá i vlastními originelními náměty a konstrukcemi v oblasti papyrologických problémů.

Z nejnovějších Vančurových prací sluší uvést pojednání o nepojmenovaných kontraktech, téma jeho rektorské řeči (1926). Jde tu o jeden z nejzajímavějších problémů římského práva obligacního, důležitý i pro poznání a hodnocení různých proudů římské jurispudence. Škoda, že tato práce jest celkem málo veřejnosti dostupná.

Jubilantovi, který po víc než třicetiletém působení na Karlově universitě proslul jako učitel i vědec, jehož vždy bude vzpomínáno jako upřímného přítele studentstva, přejeme radost nad vykonaným dílem a mnoho zdaru a uspokojení v dalším životě.